

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 30 Eylül 2024
Sayı : 291

10/1836

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ülkemizde suç oranlarındaki artış üzerinde medyadaki suç temsilinin etkisinin araştırılması ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98 inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılmasını saygılarımla arz ve teklif ederiz.

Özgür Ceylan
Gaziantep Mu.

Av. Sevdâ ERDAN KILIÇ
İzmir Milletvekili

Tahsin Ocaklı
Rize Mu

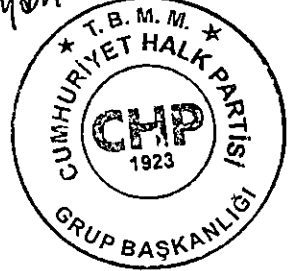
Vedî Çiğdem
Kırklareli Mu

Serhan SARI
Balıkesir Mu

Ali Özdemir
İ. Naros Mu

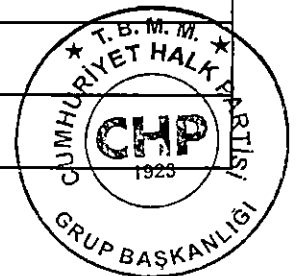
E. Altay.
Engin ALTAY
İstanbul Milletvekili

Hüseyin Yıldız
Aydın Mu.

.....Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Ganire Akkuz / İğdere	İstanbul	
Mahmut Toran	Samsun	
Seyit Toran	Ordu	
Orhan Sener	Aydın	
Tale Nurgül	Eskişehir	
Utku Gökçör	Eskişehir M.	
Veli AĞSABA	Malatya M.	
UZAY KARASU	Sivas M.	
R. Fat. Nalbantoğlu	İzmir M.	
Süret ARPACI	Deirli M.	
Gizem GÖKALP	Muğla M.	
Orhan SARIBAL	Bursa M.	
Nurhan Altınakay	Bursa M.	
Alihan Özcan Akçın	Tekirdağ M.	

GEREKÇE:

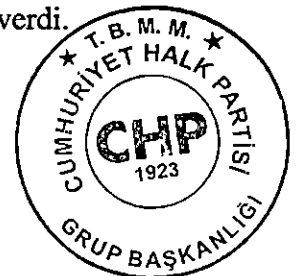
Türkiye, Küresel Organize Suçlar Raporu'na göre, Avrupa'da birinci, dünyada 193 ülke arasında ise 14. sıraya kadar yükselmiştir. Adalet Bakanlığı 2023 Adli Sicil İstatistiklerine göre, ülkemizde en fazla işlenen suçlar kategorisinin ilk dört sırasında, mal varlığına karşı suçlar, hürriyete karşı suçlar, şerefe karşı suçlar ve vücut dokunulmazlığına karşı suçlar yer aldı.

Hemen her gün haber bültenlerinde şiddet olaylarının yoğunluğu ile karşı karşıya kalıyoruz. Umut Vakfı'nın hazırladığı istatistiklere göre, 2023 yılında 3 bin 773 silahlı şiddet olayı basına yansıdı; basına yansıyan bu olaylarda 2 bin 318 kişi yaşamını yitirdi. Yaşanan silahlı şiddet olaylarının 3 bin 212'sinde yani yüzde 85'inde kaleşnikof, otomatik tüfekler dahil ateşli silahlar kullanıldı, yüzde 15'ine denk gelen 561'inde de bıçaklardan baltalara her tür kesici alet kullanıldı. Umut Vakfı'nın hazırladığı Türkiye'nin silahlı şiddet haritası'na göre, 2014 yılından bugüne geçen 10 yılda; toplam 34 bin 197 silahlı şiddet olayı yaşandı. 10 yılda meydana gelen 34 bin 197 silahlı şiddet olayında toplam 21 bin 434 kişi öldü, bazıları ağır 31 bin 207 kişi de yaralandı. Umut Vakfı, bu istatistikleri medyaya yansıyan olaylardan derledi. Madalyonun görünen yüzü çok daha fazladır.

Bu rakamlar Türkiye'de gerek organize gerek bireysel suçlardaki artışı gözler önüne sermektedir. Rakamların artışında medyanın rolü ise her zaman tartışılmalıdır.

Türkiye'de gerek siyasi iktidarın medyaya baskısı gerekse de medya sahipliğinin değişmesi nedeniyle; medya artık siyasi haberler yerine sosyal haberlere yönelmiştir. Bu yönelim genel olarak da ana haber bültenlerinde şiddet, cinayet, yaralama, gasp vb. suçların daha fazla yer almasına neden olmuştur. Medyada, "kan varsa haber vardır" söylemi hep yaygındı ancak son dönemlerde medyada şiddet olayları yaygın bir şekilde yer almakta, şiddet haberleri hiçbir editoryal süzgeçten geçmeden kamuoyuna aktarılmaktadır. Eleştirilmesi ya da ayıplanması gereken şiddet haberleri hiçbir yorum katılmadan haber bültenlerinde verilmektedir. Hatta bazen ana haber bültenleri şiddet olaylarını canlandırma yaparak, haberleştirmektedir. Sokak ortası cinayetler, kan revan içindeki yaralı ya da ölü görüntüleri, tanık anlatımları ile şiddet olduğu gibi hanelerin içine girmektedir.

Son dönemlerde hemen her televizyon kanalında kendine yer bulan reyting programları da şiddetin aktarımında önemli rol oynamaktadır. Her gün saatlerce süren reyting programlarında taraflar stüdyoya davet edilerek canlı aktarımlarda bulunmakta, bazen tarafların birbirlerine stüdyoda uyguladığı şiddet de kamuoyuna aktarılmaktadır. Reyting programları "gerçeği yansıtmak" adına, şiddeti tüm çıplaklığıyla hatta bazen abartılı bir şekilde izleyicilerine sunmaktadır. Yaptığımız araştırmada, şiddet anlatımlarının bu denli çıplak ve uyarıcı bir biçimde aktaran reyting programlarına karşı Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun da etkisiz olduğunu saptamış bulunmaktayız. Son bir yılda, Radyo Televizyon Üst Kurulu, sadece bir kere bir reyting programına, şiddet aktarımındaki üslubü nedeniyle ceza verdi.

Gelişen dizi endüstrisi de şiddetin aktarımında önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'nin sınırlarını aşan ve dünyada da büyük ilgi gören dizi endüstrisinde son on yılı kapsayan dönem analiz edildiğinde, şiddet sahnelerinin artması dikkat çekmektedir. Şiddeti uygulayanın genellikle başrol oyuncusu olması, gençlere rol model olacak karakterlerin şiddet kullanması, kadına ve çocuğa yönelik şiddet sahnelerinin yayınlanması; toplumda da şiddetin normalleştirilmesine neden olacak unsurlardır. Şiddet sahnelerine ilişkin tüm şikayetlere rağmen Radyo Televizyon Üst Kurulu, son bir yıl içinde sadece bir kez "şiddeti özendirdiği" gerekçesiyle tek ceza uygulamış, Hudutsuz Sevda isimli diziye ceza vermiştir.

Medya şiddeti her araçla (haber bültenleri, öğle kuşağı programları, dizi ve filmler) her gün yeniden üreterek, topluma empoze etmektedir. Medya bunu yaparken; alternatif bir medya ağı olan sosyal medyada da durum hiç de farklı değildir. Hatta sosyal medya üzerinde denetleyici ve düzenleyici kuruluşların olmaması, mevzuatın yetersiz kalması, sosyal medya kullanıcılarının etik vb. kurallarla bağlı olmaması başta olmak üzere çok sayıda nedenden ötürü şiddet görüntülerinin yayılmasında ve şiddetin her gün yeniden üretilmesinde, sosyal medya medyadan daha da etkin durumdadır. Sosyal medya kullanıcılarının "tık" almak uğruna, cinayet, şiddet vb. görüntüleri günün her anında yayına koyması, şiddetin her an yeniden üretilmesine ve sosyal medyada hemen tüketilmesine neden olmaktadır.

Medya ve şiddet arasındaki bağlantı her zaman tartışılmıştır. Medyada şiddet, izleyicilerin direk olarak şiddet gösterme davranışına yönelmesine neden olmayacağı açıktır. Ancak medyada şiddetin, toplumu şiddet davranışlarına karşı hissizleştirme, şiddeti normalleştirme, özellikle de ergen kitlelerde özentiyeye neden olma etkisi oldukça yüksektir. İletişim bilimcilerine göre, medyadaki şiddet, saldırganlıktan duygusuzlaştırmaya ve kırılganlık ile bağımlılık duygusuna kadar geniş bir alana yayılmaktadır.

Medyada şiddetin kişiler üzerinde üç türlü etkisi vardır. Bunlardan birincisi "duyarsızlaşma, hissizleşme" olarak adlandırılabilir. Yani toplum artık şiddeti normal karşılamaya başlamıştır. İkincisi, "şiddeti modelleme"dir. Toplum, şiddeti görüp, kanıksayıp, normalleştirmeye başladıkça şiddeti modellemeye de başlar ve kişiler şiddet uygular. Sonuncusu ise korkudur.

Bir toplumda çocuklar ve ergenler rol modelleri sosyalleşme döneminde alırlar. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte günümüzde çocukların ve ergenlerin sosyalizasyonu televizyon ve bilgisayar yoluyla gerçekleşmekte, çocuklar ve ergenler televizyon vasıtasıyla öğrendiklerini, gördükleri modelleri uygulayarak, davranış haline getirmektedir. Bahsi geçen örnekler televizyonun öğrettiği en yoğun davranış biçiminin şiddet olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmalara göre şiddet içerikli programları (haber/dizi/film) takip eden çocuklarda saldırgan davranışlarda artış ve şiddete karşı duyarsızlaşma, saldırganı model alma gibi olumsuz davranışların geliştiği gözlemlenmiştir. Medyadaki şiddet görüntülerinin, çocukları şiddete yönelttiği konusundaki fikirler çoğu dünya ülkesinde de çok yaygın olarak paylaşılmaktadır.

Türkiye’de de iletişim bilimciler, mafya dizilerinin hem şiddet görüntüleri hem de verdiği mesajlar üzerinden yasadışılığı ve sosyopatıyı özendirdiğini ortaya koymuştur. Hatta bazen bu hareketler toplum nezdinde de meşruiyet kazanma noktasına kadar gelmektedir. Sigara ve alkol kullanımı, uyuşturucu madde ve silah kullanımını normal ya da kabul edilebilir gibi gösteren sahneler de dikkat çekicidir. Bu olumsuz mesajların sürekli olarak kuvvetli biçimde kendini tekrar ederek, gençlere verilmesi; gençlerin bu dizilerdeki karakterlere özenerek çevrelerine zarar verecek davranışları geliştirmesinin önünü açmaktadır. Üstelik bu karakterlerin dizilerdeki çekici karakterler olması da gençlerin özentilerinin önünü daha da açmaktadır.

Medyadaki şiddetin bu kadar yoğun olması ve gençleri etki altına alması karşısında Düzenleyici ve Denetleyici Kuruluşların etkisizliği de ortadadır. Radyo Televizyon Üst Kurulu, muhalif televizyon kanallarına milyonlarca lira ceza keserken; şiddete özendirici yayınlar konusunda ise kamuoyundan gelen şikayetlere rağmen seyirci kalmıştır.

Medya ve sosyal medya yayınları böyle özendirici bir ortam yaratırken; diğer yandan da sosyal medya platformları çeteler için birer propaganda aracına dönüştürülmüş durumdadır. İtalya’da yakalanan Barış Boyun Çetesi bu can yakıcı durumun en önemli örneklerinden biridir. Beyoğlu’nda örgütlenen ve bir anda dünya çapında büyük bir mafyaya dönüşen Barış Boyun çetesi hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, mafya ve ve çetelerin sosyal medya platformlarını nasıl da kullandıklarını gözler önüne sermektedir. Bu durum organize suç konusunda yeni bir evre ile karşı karşıya bulunduğumuzu da göstermektedir.

İddianameye göre, çete, sosyal medya platformlarından lüks araçlar ve özel kıyafetlerle düzenledikleri geçit törenlerini yayınlamaktadır. Ayrıca, şiddet konusunda sınır tanımayan çete üyelerinin şiddet uyguladıkları olayları da video yapıp yayınlamaktadır. Çete, bu yolla üyelerini sağlamaktadır. İddianameye göre, çete üyelerinin 2002 ve sonrası doğumlu olmaları, yani çoğunlukla gençlerden oluşmaları da dikkat çekicidir. Savcılık, çetenin hedefinin 14 -15 yaşındaki gençler olduğunu ifade etmektedir.

Barış Boyun soruşturması kapsamında 4 rapçi de tutuklanmıştır. Bu kişiler, çete liderine ve çeteye dönük yaptığı şarkılarla sosyal medyada tanınmaktadır. Gençler bu video ve müziklerle etkilenmeye çalışarak, çete üyesi haline getirilmeye çalışılmaktadır.

Gazeteci Bahadır Özgür’ün deyiimiyle bu gençler toplumda şiddeti yayarken birer “kamıkaze dronu” gibi kullanılmaktadır. Savcılık da bu gençlerin internet tabanlı dizilerden ve kliplerden oldukça etkilendiğini iddianamede dile getirmiştir.

Barış Boyun çetesi sosyal medya platformlarından kendine üye toplamaya çalışan ne ilk ne de tek çetedir. Bu ve benzer çeteler, yeraltı grupları, mafyatik örgütlenmeler sosyal medyada videolar ve müzikler eşliğinde gençleri etkilemeye çalışmaktadır. Özellikle yoksul mahallelerde yaşayan gençleri hedef olarak seçen çeteler, hiçbir kısıtlama olmaksızın internette faaliyet göstererek, genç çocuklarımızı etkileri altına almaya çalışmaktadır. Maalesef bu konuda da yeterli bir denetim bulunmamaktadır.

Medyada şiddet dilinin her gün yeniden üretilmesi, saatlerce süren reyting programlarında şiddetin artık normalleştirilmesi, dizi filmlerdeki karakterler üzerinden şiddet gösteren rol modeller yaratılması ve gençlerin buna özendirilmesi ve en nihayetinde de çetelerin sosyal medyada istedikleri gibi propaganda yapabilmesi sonucunda; Türkiye’de gençler büyük bir şiddet sarmalının içine girmiş durumdadır.

Ülkemizde suç oranlarındaki artış üzerinde medyadaki suç temsilinin etkisi ile çetelerin sosyal medyadaki propaganda faaliyetlerinin araştırılması ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98 inci, TBMM İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılmasını saygılarımla arz ve teklif ederiz.

